

Tunihinirmun hapkunugna
Maligaliuvingmi hapkua Nunavut Tikkuagtauhimajut Katimajit
Maligaliurnirmut Maliganun
Maligaq 36 – *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaq*

Tunjauhimajuq hapkunanga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu

Qitiqqautiyuq 6, 2020

ᓄᑕᓐᓃᓂᓄᑦ ᓂᓄᓂᓄᑦ
ᓂᓄᓂᓄᑦ

NUTAQQANUT INULRAMIRNULLU
UQAGTIKHAANIK

REPRÉSENTANT DE
L'ENFANCE ET DE LA JEUNESSE

REPRESENTATIVE FOR
CHILDREN AND YOUTH

Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu, Quviahuktunga tunihilunga uuminga tuninirmun hapkununga Tikkuqaqtauhimajut Katimajiit Maligaliurnirmut Maliganun ihivriuqtaujaangani una Maligaq 36 - *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaq*.

Una tunijauhijajuq titiraqhimajuq kivgaqtuqhugit ukua Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia uvalu kangiqhipkaqtaublutik hapkununga United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*,¹ maligatigut pihimajuq, nunaqjuami, inungnun pilaarutinun angirutit, kitut naunaijaqhimajait tamaita pilaarutait inulramiit havaaqaqtullu tapkua kavamatkut ikajuqlugit hapkua pilaarutit.

Sainiutiqaqtut hapkununga United Nations *Maligait Pilaarutainun Nutaqqat*, Kanada angirutigijaat munarilugit nutaqqat pilaarutait, pijaangini tamaita kavamatkut, ilaujut Kavamatkut Nunavunmi, havaklugit ilaujaangini nutaqqat kitut pilaarutait Maligaliuvingmi tunihijaamingni inulramirnun inungnun ilaliutihimajunik ikajuutinik tapkua ukiungitigut pjaarnirmun.

Havaarigapku havagvimni pilugit tamaita pijaghat pijaangini tapkua nakuutiqaqtigut piukajait inulramiit inuit inmilu pilaarutitit hivuanilugit tamaita kavamatkut pinahuarutainun, ukua Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia havaklugit hapkua pitquidjutit hapkununga Tikkuqaqtauhimajunun Katimajiinun Maligatigut, ikajungnirmun inulramiit inuit pilaarutainun malikhugillu Maligahatigut havaaghat havaklugit pitquidjutighat nutaqqanun inulramirnunlu- ilaujut Maligat, malikhugit Titiraqhimajut uvani 3 hapkununga *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaa*.²

Ihumaliungilutik Uvamnun Talvaniingitkuma

Iharianaqtuq tapkua inirnit iliaqtilugit hakugikhijuumiqlugit inulramiit inuit ihumaliurutait. Ilaulugit inulramiit inuit ihumaliurutinun havauhiinun humi ihumaliurutit havaktauliqata hulaqtigikpagit ingmingnun, ihuangnikkut qanuriniit hapkununga inulramiit inuit iliaqlugit hapkua ajuiqhautit. Titiraqhimajuq 12 haffumani United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*³ pijariaqaqtait kavamatkut ikajuqlugit nutaqqat pilaarutait uqautigilugit inmi uqagahatik tamainun pidjutaujunun hulaqutimingnun uvalu uqarumajait uqaqtitaujughat “naunaijaqhimalugit maligahait ukiungitigut ilituridjutaitigullu nutaqqap.”⁴ Aghuungnaqtuq una pilaarut ilauluni ihuangnikkut Maligaani tapkualu ukiungitigut pijaghat ilaulutik ihumaliurutinun ilaujaangini.

Hapkua hitamat pitqujaujut havaktauhimajut paqitauhimajukkut hivunighaliurut ihumaliurutigihuinga talvaniingitkuma kihimi unalu *ajjiqatigiinniq*, ihumaliurutit havakhugit haffumuuna uqautigilugit angirutikullu.

Pitqujaujuq #1

Ihuaqhaqlugu ilanga 1, titiraqhimajuq 2 Maligami 36 ilaliutilugu kitut qanuriniit tapkua titiraqhimajut humi nutaraq ihumagijauluni ilituritaatuq nutaraq ilaujut uqauhiit tapkua pihimajut:

- (a) piqangiluni kikliqaqtumik ukiungnit inulramiit inuit uqarijaangini ilituritaatuq nutaqqat; uvalu**
- (b) aanniaqtailinirmun ajuitiaqhimajut ihumaliurutigijaat aanniarnirmun mamihaidjutit havauhiillu atuqtaulutik nakuutqiatigut ihumagijainun nutaqqat inmilu aulahimaaqtut inuuhitik inuuhiqatiarnirmunlu.**

Qanuriniit kavamatkut ihumaliurutigivakaluaqtait inulramiit inuit iliturijaaqtuq nutaraq inungnun piinariaqaqtughaugaluaq, aadjikiikumik aghuungnaqtut ihumaliurutait iliturijaanirmun aktilaangilu ihumait inulramiit inuit havaktaulutik pidjutaitigut.

Kavamatkut munarijait inulramit inuit ukualu inmi nakuujutigut ihumagijait ihumagijaujughat tamaita tamaanun, imaluaq humi ihumaliurutigiliraangagit inulramiq iliturijaaqtuq nutaraq. Una Inuit Inuudjuhiini Aturniaqtut haffumunga *pijitsirniq*, kivgaqtungnirmun ikajungnirmunlu ilagiit nunallaallu, hakugikhaijuq munaridjutinun kivgaqtungnikkut ikajuqtunun ihumaliurnirmun malikhugit nakuutqiatigut ihumagijainun nutaqqat.

Pitqujaujuq #2

Ihuaqharlugu ilanga 1, titiraqhimajuq 3mi Maligaani 36 pijaangini aanniaqtailinirmun ajuitiaqhimajut pipkariangini nutaqqat piumajamingnik inmi tikkuaqtaujuq unaluuniin tikkuaqtaujuut, pidjutaujununluuniin humi nutaraq piqangitpat ihumaliurutiminik piumanirmun, pijariaqaqtut aanniaqtailinirmun ajuitiaqhimajut ihumaliurutigilugu nutaqqap uqaqtaitigut, kimulu inmi *tikkuaqtaujuq unaluuniin tikkuaqtaujuut* pijakhaq.

Maligaq 36, tughiqtaujuq, pipkaijuq inirnik ukualu ilituritaatuq nutaraq tikuaqhilutik inungmik(nik) inmi *tikkuaqtaujuq unaluuniin tikkuaqtaujuut*. Nutaqqanun, tikuaqidjutit pidjutaujut inmi angajuqaanginik unaluuniin inuk kitut maligatigut angrutiqatuq nutaqqap aanniarnirmun mamihaidjutighait. Tamavjainun pidjutainun, inulramiq inuup angajuqaangit ihuatqijauniaqtut *tikkuaqtaujuut; kihimi*, piqaniaqtuq humi piqariitpata. Nakuutqiatigut ihumagijaitigut inulramiup inuup qiniqjiajuq ihumamun aanniaqtailinirmun ikajuutighamingnik kituluuniin naunaijaqtaujuq ikajuqtaujariaqaliqtuq ihumamun aanniaqtailinirmun ihumagijaunirmun, maligat piyaghat aanniaqtailinirmun ajuitiaqhimajut pipkaqlugit nutaqqat piumajainik ihumagilugiluuniin nutaqqap uqaqtait piumajamingnik inmi *tikkuaqtaujuq unaluuniin tikkuaqtaujuut*.

Pitqujaujuq #3

Ihuaqharlugu ilanga 1, titiraqhimajuq 3(9)mi Maligami 36 ilaulugit nutaqqat atautit kitut uuktuqtut Katimajiinun Ihivriurnirmun ihumaliurutinun pittiaqhugit “angirutit ihumaliurutiluuniin” pidjutiaqqtut taffumunga titiraqhimajumun.

Titiraqhimajuq ilangani 3(9) pipkaingituq nutaramik uuktuqluni hapkununga Katimajiinun ihivriurutinun. Nutaraq piujaaqtuq uqariiqiluni iliturijaaqtuq nutaraq, kihimi inulramiq inuk ihumagijauniaqtuq iliturilualimaituq aanniarnutikkut ihumaliurutinun unaluuniin pidjutigijumangitait inmi munarilugit ihumaliurutit ilaujut inmi munaridjutighainun ihumatugaluqaqtulugit kangiqhimanirmun piqarniaqtuq ihuiguhungnirmik qitqani inmi tikuaqtauhimajupluuniin *tikkuaqtaujuq* unaluuniin *tikkuaqtaujuit*. Atulirnira una pitqujaujuq tunihiniaqtuq pijaghanik apirijaangani ihumaliurutinun hapkungana Katimajiinun Ihivriurutinun talvanga.

Pitqujaujuq #4

Ihuaqharlugu ilanga 7 Maligami 36 pipkariangini Katimajiit Ihivriurlugit ihumaliurutigilugillu uqaqtait inulramiit inuit ihumaliuraangamik inmingnun, kihimi ukua Katimajiit Ihivriurutiit ihumagikpagu ihuangituq uvaluuniin ihurutiginiaqtaa inulramiup inuup.

Titiraqhimajuq 12 haffumani United Nations *Pilaarutainun Nutaqqat* anaunaijaqhimajuqlu kitunun tamna inulramiq inuk imailiuqluni “tunihijaugumi pijaghanik tuhaajauluni qujaginaq maligaliqinirmun atangujalullu havauhiitigut hulaqutainun nutaqqap”.⁵ Humi Katimajiit Ihivriurutinun ihumaliurutigilirumitku ajuqhaut ihumaaluutataa nutarap inulramiupkuuniin, katimajughat haffumuuna atugahatigut uvani Nunavunmi Maligaani pijariaqaqhutiklu tunihilutik tamainun inulramirnin inungnun pijaghanik uqautigilugit inmi ihumagijait, kihimi ukua Katimajiit Ihivriurutinun ihumaliuqata tunihinirmun haffumunga pijaghamik ihuarnikkut niriugijaukpat ihuangituq hivuranarniaqtuqluuniin inulramirnin inungnun.

Ikajuqtaujut pitqujaujut havaktauhimajut *Ihumavut Qanuriliurutauyughat*

Tikkuaqtauhimajut Katimajiit Maligaliurnirmut ilihimajaat havagvipta pitquidjutait uvani *Ihumavut Qanuriliurutauyughat: Inulramirnin-kangiqhidjutiaqqtut Ihivriurutait Ihumamun Aanniaqtailinirmun Kivgaqtuutit hapkununga Inulramirnin Nunavunmiut (Ihumavut Qanuriliurutauyughat)*.⁶ Amigaitut pitquidjutit pijariaqangitut maliganun aalanguqtirinirmun; kihimi, Maligaq 36 tautungnaqtut uqautigijait ilangit ihumaaluutit uqagauhimajut ihivriurutiit titiraqhimajut uniudjutini. Uuktuutigilugu, titiraqhimajuq 14, 45, uumanilu 58 haffumani maligami 36mi pidjutiaqqtughaugaluq maligahani takujaqtuqataaqlugit kinguanilu munaridjutihait anipkaqtitaupkata, kitut ihuaqtut atauhirmun pidjutainun Pitquidjutini #5

haffumani *Ihumavut Qanuriliurutauyughat*.^a Taimaangugaluaq Nunavunmi maligait hakugingniqaqtut aanniaqtunun munaqhijunun maligaillu ihumamun aanniaqtailinirmun aviktuqhimajumi, Niriugijatkat tapkua Kavamatkut Nunavunmi pijariaqaliqlutik aadjikiivjaqtunik hulidjutinik tapkunanga kitut tunihijut kivgaqtuutinik inulramirnun Nunavunmiunun kivgaqtuqhugit Havagvia Aanniaqtailinirmun katulaaktigut hilataanin-aviktuqhimajup.

Ilaliutihimajut, takunaqtut Titiraqhimajumi 17 haffumani Maligami 36mi — titiraqhimajut malikhugu inminiirahuaqnirmun — pidjutiginiaqtaat Pitqujaujuq #7 haffumani *Ihumavut Qanuriliurutauyughat*.^b Iliturijara tamna titiraqhimajumi Maligami 36mi atuliqtaulimaituq hivuani maligahat ilaujut havaktaukpata. Aghuuqhajatka Tikkuqaqtauhimajut Katimajit Maligaliurnirmut atuqlugit inmi atuglugit [ijaangini tapkua kavamatkut nuutiqlutik hivumut hapkununga maligahanun qilamik pihimalugit.

Una pitqujaujuq havaktauhimajup ukpirnianun *piliriqatigiinni/ikajuqtigiinni*, Havaqatitiingnikkut atauhirmut pinahuarutikhamik, ilitariblugit pitiarutait havagviit havaqatigiigutait pijaangini inulramiit inuit qajangnaitumik, ilihimajamingnik najugahaqaqlutik inuuhiqatiariangini.

Pitqujaujuq #5

Ihuaqharlugu ilanga 2, titiraqhimajup 4mi Maligami 36 kitunun ilaulugit tunihinirmun akhut ihumamun aanniaqtailinirmun hatumirutit ilihaqtunun iliharvingni.

Uvani *Ihumavut Qanuriliurutauyughat*, *ukua* Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia turhulauqvigijait “ukua Havagvia Aanniaqtailinirmun ukualu Havagvia Ilinniaqtulijit [imailuqlutik] havaqatigiiklutik pijaangini tanainun aktilaanginun ihumamun aanniaqtailinirmun

---

^a Pitqujaujuq #5 tapkua “Havagvia Aanniaqtailinirmun pihimalugit tapkua katulaat ihuaqtumik pidjutiaqtut kivgaqtuutit piujajunun havaktaulitik hilataanin-aviktuqhimajup ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit nutaqqanun inulramirnunlu humi hapkua kivgaqtuutit piinariaqangitut Nunavunmi, pihimalugillu tapkua nutaqqat inulramiilu tunijaulutik ihuaqtunik kinguani munaridjutighainik takuffaarnirmunlu utirumik nunamingnun.”

^b Pitqujaujuq # 7 tapkua “Havagvia aanniaqtailinirmun atuliqlugit pitqujaujut iii(4) unalu iii(5) hamanga 2015 Huiqtunun Ilituqhajit Inminiirahuaqunun, atuliqlugillu hapkua pitqujaujut inminiirahuaqunun ilaliutilugit inminiirahuaqunun. Hapkua pitqujaujut uqaqhimajut, ilangani, tapkua Kavamatkut Nunavunmi,

Pitqujaujut iii(4)

Havaklugit takufaartugit maligait atautinun kitut inminiirahuaqtut talvanga Qitiqqauyaqviani 2016.

Pitqujaujuq iii(5)

Aalanguqtirluru Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaaq pipkariangini ilait ilituripkaqtaulitik qilamiklu ilaujut kinguani inminiirahuaqunun qanuqtut ukiuqaraluaqtulugit inuit kitut inminiirahuaqtut. Una auladjutikuuqtughaq, pijariaqahutiklu Ihumamun aanniaqtailinirmun havaktit ilihaqtitaulitik uvalu kaniqhijutinunlu-ilituqhaidjutit havaktauhimaaqlutik qajangnaitumik upalungajautit havaklugillu uqaqdjinirmun ilagiiktunun ilaulugit. Una nutaaq pitqujaujuq ilaqaqtuq aalakiinik ikajuutighanik ilihaffaarnirmun aalanguqtirlugillu kangiqhidjutit ilagiingnun nunallaanunlu hatumiarnirmun upautidjutit.

Ilaujughaq pitqujaujumun iii(5), uvagut hivumut pitquqiluta ilaliutilugit pijaghat ahiagut inirnit ilagiit ilaudjutait ihuangitpata”

kivgaqtuutunik, ilaujut tamainun pinahuarutunik, turaaqhimajut hatumiarnirmun, aghuungnikkut hatumiarutit tunijaulutik Nunavunmi Iliharviinun.”⁷

Havaktautilutit ihivriututit ihumamun aanniaqtalinirmun kivgaqtuutit inulramirnun Nunavunmiunun, inulramiit inuit uqautijaatigut piujumajut ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutunik iliharvingni. Una pitqujaujuq uqautaujuq turaangajumik inmi tughiutainun. Havaklugit aghuuqhainikkut ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit piinariaaqilugit iliharvingni, ilaliutilugit inmi piinarialingnun nunamingni munaqhitkuni, tunihijut pijaghanik nakuutqiatigut pidjutigilugit ihariagijait inulramiit Nunavuniut. Kivgaqtuutunik tunihijut munaqhilutik havaqatiginirmun inulramiit ihumaliurutigilugit ihuatqiatigut kivgaqtuutit tunijaujut pidjutaujunun.

Ilaliutidjutit tunihinirmun aghut ihumamun aanniaqtailinirmun hatumiarutit ilihaqtunun iliharvignunlu pipkainiaqtut Havagvianun Aanniaqtailinirmun ukualu Havagvia Ilinniaqtuliqijit havaqatigiigiangini atautimun havangniranun atugahanik tapkua nakuutqiatigut kivgaqtungnirit Nunavunmi nutaqqat inulramiillu.

Uniudjutigiblugit ihumamun aanniaqtailinirmun qanuriniit nutaqqat inulramiillu: Atuqlugit ukua kavamatkut munaridjutait ihumagilugit nutaqqat inulramiillu ilikkut inirnin haffumani *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maliqaani*

Ilanga 2, Titiraqhimajuq 5 haffumani Maligami 36mi pijariaqaqtaa Ministap havaklugit hanaqidjutighat pijaangini ihumamun aanniaqtailinirmun ipiralainirmunlu ihariagijaujut Nunavunmiunin. Nutaqqat inulramiillu piqaqtut aalangajunik ihumamun aanniaqtailinirmun ihariagijamingnik tapkua pidjutiqangit aadjiiktunun ikajuutinun atuqtaujunun inirninun taimaali inmi aulahimaaqtumik angklivaliadjutainun. Taimaali 40% ukua Nunavummiut imaa 19nik ukiuqaqtut nukarhiiluuniin,⁸ aghuungnaqtuq tapkua inmi ihumamun aanniaqtailinirmun ihariagijait tunilugit kitunun pidjutighainun ihumamun aanniaqtailinirmun ipiralainirmunlu hanaqidjutinik ukualu ukiutigut uniudjutigilugit pijaghat ataani Titiraqhimajumi 75.

Ukuak malruk pitqujaujuk pidjutiaqtuk haffumunga *pijitsirniq*, kivgaqtuqhugit tuniuqhaiblutiklu ilagiingnun nunallaamunlu, imaa ilitariblugit aghuungnaqtut tapkua inulramiit inuit ilatik nunallaamilu.

Pitqujaujuq #6

Ihuaqharlugu ilanga 2, titiraqhimajuq 5mi Maligami 36 pipkariangini tapkua ihumamun aanniaqtailinirmun ipiralainirmunlu hanaqidjutit uqautigilugit kitunun ihumamun aanniaqtailinirmun ihariagijaujainun nutaqqat inulramiillu.

Pitqujaujuq #7

Ihuaqharlugu 9, titiraqhimajuq 75mi Maligami 36 pijariaqalirlugit tapkua ukiuni unniudjutit ilaulugit, mikinihakkut, naunaijautait kivgaqtuutit qanuriniillu nutaqqat inulramiit kitut takujauhijajut hapkunanga ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutinik.

Uniudjutigilugit aghut aanniqhimajut Kivgaqtuqtinun

Titiraqhimajuq 4(1)(b) haffumani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaa* pipkaijut Kivgaqtuqtinun Nutaqqanun Inulramirnunlu imaa "ihivriuqlugit qujaginaq pidjutaujut ilaujut huingnirmun aghullu aanniqhimajut qujaginaq nutaraq inulramiqluuniin."⁹ Ataani haffuma maligap, una Huiqtunik Ilituqhaijia unalu Aulapkaijia Nutaqqanut Ilagiiktununullu Havagvia pijariaqaqtut uniudjutigilugit huiqhimajut aghullu aanniqhimajut hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu. Taimaalii hapkua uniudjutit tunihijut hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu ilanginik kangiqhidjutinik huiqtunun inulramiit inuit aghullu aanniqhimajut huiqtullu inulramiit kitut munarijaujut nutaqqanut ilagiiktununullu havagviata auladjutainun, hapkua uniudjutit tunihingitut tamatkiumajunik takunaqtunik inuuhiqatiarnirmun nutaqqat inulramiilu Nunavunmi.

Pijariaqaqtuq una uniudjut ikajuutauniarman Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu havagianini havaaghatik. Hapkua havaaghat ilaujut tunihilutik ihumaliurutinik pitquidjutiniklu kavamatkut havagviinun tikuaqtauhimajullu atangujat ihuarnirinun, kiudjutainun, ilaujullu maliganun maliruagahanunlu ilaujut nutaqqanun inulramirnun, mighaanun piinarialiktigut, aturuminarnirit, kiudjutit, ihuangnirillu pinahuarutit kivgaqtuutillu ilaujut nutaqqanun inulramirnunlu.¹⁰

Ukuak malruk pitqujaujuk ikajuutigijaat *inuuqatigiitsiarniq*, pittiaqlugit munarilugillu aalat inuit ilauqatigiingniqullu, tunihiniarmata havagvimnun kangiqhidjutinik kangiqhipkaidjutighanik pitqujaujunun kavamatkunun tapkua naunaijautauniaqtut qanuqtut aanniqtailinirmun huinirmunlu inulramiit Nunavunmiut.

Pitqujaujuq #8

Ihuaqharlugu Maligaaq 36 pijariaqalirlugit unniudjutit havaktaujut maliruagakhatigut ilangani 3, titiraqhimajumi 7mi mikhaanun inminiirahuarnirmun hivumuuqtilugit hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu imaa akhut aanniqhimajut, humi inminiirahuarnirmun pihimajut atauttimin kitut naunaijautinun pihimajut nutaraq inulramirluuniin naunaijaqhimajuq uvani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaani*.

Ihumamun Aanniaqtailinirmun Kamisinaa Kanadami ilitarijait inminiinahuridjutit anginirharmun qajangnautit huinirmun inminiirnikkut¹¹. Qujaginaq inminiirahuarutit, qanuriniugaluqtilugit aktilaangit iqajangnirmun naglighaarutait aghut aaniutaujuq uniudjutigijaujughaq hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu.

Pitqujaujuq #9

Ihuaqharlugu Maligaaq 36 pijariaqalirlugit kangiqhidjutit katitiqhimajut maliklugit maliruagakhat ilangani 3mi, titiraqhimajuq uvani 8(5)mi hivumuuqtilugu hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu imaa akhut aanniqhimajut, humi kangiqhidjutit ihumaaluutainun atautit kitut pidjutigijaat naunaijaut nutaraq inulramirluuniin naunaijaqhimajuq uvani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu*.

Maligaaq 36 pidjutiqaqtuq pijaghanik amigaiquumiqlugit uniudjutit hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu mighaanun nutaqqat inulramiillu kitut naglighaaqtut aaniqinirmun pidjutiqaqtaqtut hivitujumik-kikliqarnirmik ajuqhautinik inuuhirmingnun, ilaujut inmi ihumamun aanniaqtailinirmun. Hapkua aaniutait ilauniaqtut, kihimi kikliqangitut hapkununga, tautungnirmun tuquffinaqtunik hulidjutinik huinirmunlu angajuqaamingnik ilaminikluuniin.

Uqautiginiq unalu tunihiniq kangiqhidjutinik: Atuqlugit kavamatkut pijaghait ataani hapkua *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havaqviata Maligaa*

Piqaqtuq naunaitkutighanik hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu uavani Maligaani 36. Hapkua aghuungnaqtut titiraqhimajut haffumani Maligami hakugikhijuumirnimun munaridjutit nutaqqanun inulramirnunlu aghuuqhajavut Tikkuqaqtauhimajut Katimajiit Maligaliurnirmut ikajuqlugit hapkua munaridjutit. Kihimi, inighaqaqtuq tughiutinun maligatigut hakugikhijuumirutighaanik atuqlugit addjikiivjaktut upautidjutit ukualu ilaliutilugillu kitut naunaijautit humi ihuarnirinun pijaaqata.

Ukuak malruk pitqujaujuk ikajuqtaat una *piliriqatigiinni/ikajuqtigiinni*, havaqatigiingnikkut atauhirmun pinahuarutighanun, imaa aadjiliuqhugit tautuktatik pijaghait hapkua Havagvia Aanniaqtailinirmun tapkununga atuqtaujut uvani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havaqviata Maligaa* uvanilu *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaalu*.

Pitqujaujuq #10

Ihuaqharlugu ilanga 3, titiraqhimajuq 13(1)mi Maligami 36 uqautigijaangini kangiqhidjutit hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu.

Titiraqhimajumi 26 haffumani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havaqviata Maligaa* pijariaqaqtuq tapkua atautit kitut munaqhijut munaridjutiqaqtuluuniin kangiqhidjutinik tapkua

Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu ihumagijait pijariaqaqtut havaklugit havaaghatik atuqlugiluuniin hakugingnitik “uqautigilugit kangiqhidjutit Kivgaqtuqtumun.”¹² Una anginihaq maligahaq atuqtauluni kangiqhidjutinun katitiqtaujunun malikhugu Maligaaq 36. Kihimi, naunaijaitiarnikkut atautit naunaijautaujut maliganun, pitqujaujuq havaktauliqtuq tamna Maligaaq 36 ihuaqhaqtauluni kituqpianun pipkaijaangini uqautiginirmun hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu.

Talvanga angmarnianin havagviup 2015mi, aulahimaaqtumik katimapkaigaluaqhutik kangiqhidjutikkut, ilihaidjuutikkut, maligahallu havagviit kitut ilaudjutimingnun uqaudjinikkut havaakkut, hivuani havaktit kivgaqtungnirmun tunihijut aulahimaaqtumik apirhuutigijaat atangujat tapkua uvanga havaktitkalu katitiqhimajavut kangiqhidjutit tapkua hivuani havaktit pijaaqtait. Atautit ilihimajait maligahat tapkua hulaqutigijait havaamingnun. Atuqhugit inmi havaktaghatik tunihinirmun kangiqhidjutinik hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu inmi atuqhugit maligahat nakuutqiaq havauhiq pijaangini ajuqhautiqanginirmun pijaamingni kangiqhidjutinik pijaghat havagiangini havaktaghatka titiraqhimajuni uvani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagviata Maligaa*.

Pitqujaujuq #11

Ihuaqharlugu ilanga 5, titiraqhimajuq 32mi Maligami 36 pijariaqaliriangani, humi atautit nutaraujut inulramiiluuniin, naunaijaqhimajut uvani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaani*, tunijaulutik kangiqhidjutinik hapkunuuna Kivgaqtuijut Nutaqqanut Inulrammirnunlu Havagviani titiraqhimajuq uvani 22mi haffumani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaani*.

Titiraqhimayuq 31mi Maligami 36mi pijariaqaqtuq tapkua nutaqqat inulramiit tunihijaulutik uqaqatiginirmun unaluuniin tunijaulutik inuilrumi pulaaqtaulutik hapkununga Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu. Una aghuungnaqtuq taimaali tunihingmat nalunarnirmun pijaghat atautinun kitut havaktut ataani *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaanun* pihimablugit tapkua nutaqqat, inulramiit, ilatiklu tunihijaujut pijaghanik inmi pilaarutitik ikajuqtaujaangini. Kihimi, uvani Maligami 36mi piqangituq pijaghanik kangiqhipkautighanik nutaqqanun, inulramirnun, ilainunlu pilaarutiqaqtut pjaamingni havagvimnun.

Tughiqtaujuq maligaaq tunihijuq maligahanik kitunun hunat pilaarutikkut kangiqhidjutit tunijaujughat. Kihimi, Titiraqhimajuq 22mi haffumani *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaani* pijariaqaqtuq tapkua nutaqqat iulramiiluuniin munaqhiviit igluqpait tunihilutik kangiqhidjutinik mighaanun ukua Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu tamainun nutaqqanun inulramirnunlu tunijaujut kivgaqtuutinik igluqpangni. Hapkua titiraqhimajut pidjutiqangitut aanniarvingnun munaqhitkununluuniin Nunavunmi. Kihimi, naunaijatarutighakkut, ihuaqtumik tautungnaqhilugit munaridjutit tapkua atuqtaujut uvani

Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaani, hapkua pijaghat takunaqtughat uvani Maligami 36mi hivumut ilituqhaidjutighanik ihuaqhijuumirnirmunlu malighautit.

Pijaangini nutaqqat pilaarutait kitunun pidjatauut kivgaqtuutunik tuniuhaijut

Maligaq 36, tughitaitigut, ilaujut kitut maligahat titiraqhimajut pilaarutait aanniaqtut ukualu pijaghat ilihimannirmunlu inuit pilaarutait titiqiqinirmunlu maligat ilaujut ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit pilaarutikkut kivgaqtuqtunun ukualuuniin ihumamun aanniaqtailinirmun pilaarutikkut ajuittiaqhimajut. Taimaali ukua United Nations *Universal Uqariirutait Inuit Pilaarutainun*¹³ titiraqhimajut nunaqjuami atugahait inungnun pilaarutainun, ukua United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat* ilitarijait kitut pilaarutait nutaqqat pidjutigiblugit ihuinaaqtauniaqtut ikajuqtaugiaqatullu inirnirnin.¹⁴ Iharianaqtut tapkua nutaqqat pilaarutait ilaulugit aalanganikkut uvani Maligami 36mi, imaalu kangiqhitaqtaulutik pilaarutaitigut kivgaqtuqtut ukualuuniin ihumamun aanniaqtaialinirmun pilaarutinun ajuittiaqhimajut pidjutighaanun haffuma *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaanun*. Titiraqhimajuq kingulirmi, 40% hapkua Nunavummiut imaa 19nik ukiulgit nukahiiluuniin.¹⁵

Hapkua pingahut pitqujaujut ikajuqtaat *pijitsirniq*, kivgaqtungniq tunihinirmunlu ilanun nunallaanunlu, imaa pijariaqarnirninun atatuti kitut kivgaqtuqtut nutaqqanik inulramiqniklu ilihimalutik pilaarutainik.

Pitqujaujuq #12

Ihuaqharlugu ilanga 5, titiraqhimajuq 18mi Maligami 36 ilaulugit uqarauhijaujut nutaqqat pilaarutait angirutaungmata haffumani United Nations *Convention on Pilaarutainun Nutaqqat*, ilaliutihimajut pilaarutinun quviagijaujut tamainun.

Pitqujaujuq #13

Ihuaqharlugu ilangani 8, titiraqhimajuq 71(2)mi Maligami 36 ilaulugit pijakhat tapkua pilaarutinun uqaqtiuluni, inuk ilihimajukhat nutaqqat pilaarutainik tapkunuuna United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*.

Pitqujaujuq #14

Ihuaqharlugu ilanga 9, titiraqhimajuq 77mi Maligami 36 ilaulugit pijakhat tapkua aanniaqtailinirmun ajuittiaqhimajut ilihimattiaqtakhait hapkua United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat* Tikkuqtaujaamingnik ihumamun aanniaqtailinirmun pilaarutinun ajuittiaqhimajuq pidjutaagut Maligap.

Taimaarutit

Kivgaqtuqtiublunga hapkunugna Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu, havaktara una tujugahaq havaqatigiitiarnikkut ikajuqhugit Nunavut piblogu una pijaghaq pijaangini Kanadap nunaqjuangani angirutit hapkununga United Nations *Convention Pilaarutaitnun Nutaqqat*, imaa atuqhugit hapkua pitqujaujut haffumunga *Ihumamun Aanniaqtailinirmun Maligaanun* talvungaluaq:

Titiraqhimajuq 3: Pilaarut munaridjutighat nakuutqiatigut piujainun nutaqqat;

Titiraqhimajuq 4: Havaktaghait kavamatkut atuliqlugit nutaqqat pilaarutait;

Titiraqhimajuq 12: Pilaarut pihimalugu atautip uqaqtaa tuhaajauluni ihumagijaulunilu;

Titiraqhimajuq 19: Pilaarutaa munarijauluni tamainin qanuriniinun ningaqnirmun;

Titiraqhimajuq 23: Pilaarutait ajuqhautiqaqtut nutaqqat tajauhijainun munaridjutiqaqlutik, iliharnirmun ilihaidjutinunlu;

Titiraqhimajuq 24: Pilaarutait anginirharmun pijaarnirmunlu atugahanun aanniaqtailinirmun;

Titiraqhimajuq 25: Pilaarutit qakunguraikpat ihivriurutait nuutiqaunirmun;

Titiraqhimajuq 39: Pilaarutit mamihainirmun munaridjutinun; ukualu

Titiraqhimajuq 42: Pilaarutiqaqlutik ilihimalugit inmi pilaarutitik.

Quanaqtutit pijaghamun ikajuravin aghuungnaqtunik havaaghanik. Niriuktunga maliklugit qanuqtut ukua Tikkuqaqtauhimajut Katimajit Maligaliurnirmut kiudjutigijait hapkua pitqujaujut. Uqaqatigijaaqtagit uqautigilugit hapkua tujuutit tunihilungaluuniin kangiqhidjutinik mighaanun nutaqqat pilaarutainun ukualu havaaqqut havagvingmi.

Pittiarnikkut,

Jane Bates

Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu

---

¹Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. (1989). *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Geneva, CH: Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

² *Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaa*, S Nu 2013, c27. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/download/file/11264>

³Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. (1989). *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Geneva, CH: Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

-
- ⁴Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. (1989). *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Geneva, CH: Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. Para. 35. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- ⁵Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. (1989). *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Geneva, CH: Havagvia Quulitqijaujuq Kamisina Inungnut Pilaarutainun. Para. 36. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- ⁶Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia. (2019). *Ihumavut Qanuriliurutauyughat: Inulramirnin-kangiqjutiqaqtut ihivriurutit ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutinun inulramirnun Nunavunmiut*. Iqaluit, NU: Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia. Pjauhijaujuq hamanga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCYO_MHReview_EN_Web.pdf
- ⁷Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia. (2019). *Ihumavut Qanuriliurutauyughat: Inulramirnin-kangiqjutiqaqtut ihivriurutit ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutinun inulramirnun Nunavunmiut*. Iqaluit, NU: Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Havagvia. Makpirnia 4. Pijaujuq hamanga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCYO_MHReview_EN_Web.pdf
- ⁸Kihititiliqiyunik Kanatami. (2017). Nunavut [Aviktuqhimajuq] unalu Kanada [Nunarjuanga] (naunaitkutaa). Kihitititait Naunaitkutait. 2016 Kihitititait. Kihititiliqiyunik Kanatami Naunaijutata nampaa. 98-316-X2016001. Ottawa. Nuititaujuq Hikutirvia 29, 2017. Pijaujuq hamanga <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/index.cfm?Lang=E>
- ⁹Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaa, S Nu 2013, c27. Makpirnia 4. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/download/file/11264>
- ¹⁰Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaa, S Nu 2013, c27. Pijauhijaujuq hamanga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/download/file/11264>
- ¹¹Ihumamun Aanniaqtailinirmun kamisina Kanadamun. (2018). *Ihivriurutit inminiinirmun ukualu inminiiqtailidjutit: Hunat nutaat tautungnaqtunik ukualu pidjutaujuq hivuniptingni ihivriungnirmun*. Ottawa, ON.
- ¹²Havaktianin Nutaqqanun Inulrammirnullu Maligaa, S Nu 2013, c27. Makpirnia 13. Pjauhijaujuq hamanga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/download/file/11264>
- ¹³Katimajit hapkua United Nationskut, Nunaqjuami Uqariurutit Inuit Pilaarutainun, 10 Ubluiqirvia 1948, 217 A (III). Pjauhijaujuq hamanga : <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>
- ¹⁴UNICEF Canada. (n.d.). Mighaanun Katimaqjuarutinun Pilaarutainun Nutaqqat. Pjauhijaujuq hamanga <https://www.unicef.ca/en/policy-advocacy-for-children/about-the-convention-on-the-rights-of-the-child>
- ¹⁵Kihititiliqiyunik Kanatami. (2017). Nunavut [Aviktuqhimajuq] unalu Kanada [Nunarjuanga] (naunaitkutaa). Kihitititait Naunaitkutait. 2016 Kihitititait. Kihititiliqiyunik Kanatami Naunaijutata nampaa. 98-316-X2016001. Ottawa. Nuititaujuq Hikutirvia 29, 2017. Pjauhijaujuq hamanga <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/index.cfm?Lang=E>